

Albert Ràfols-Casamada i Maria Girona

Ritme interior

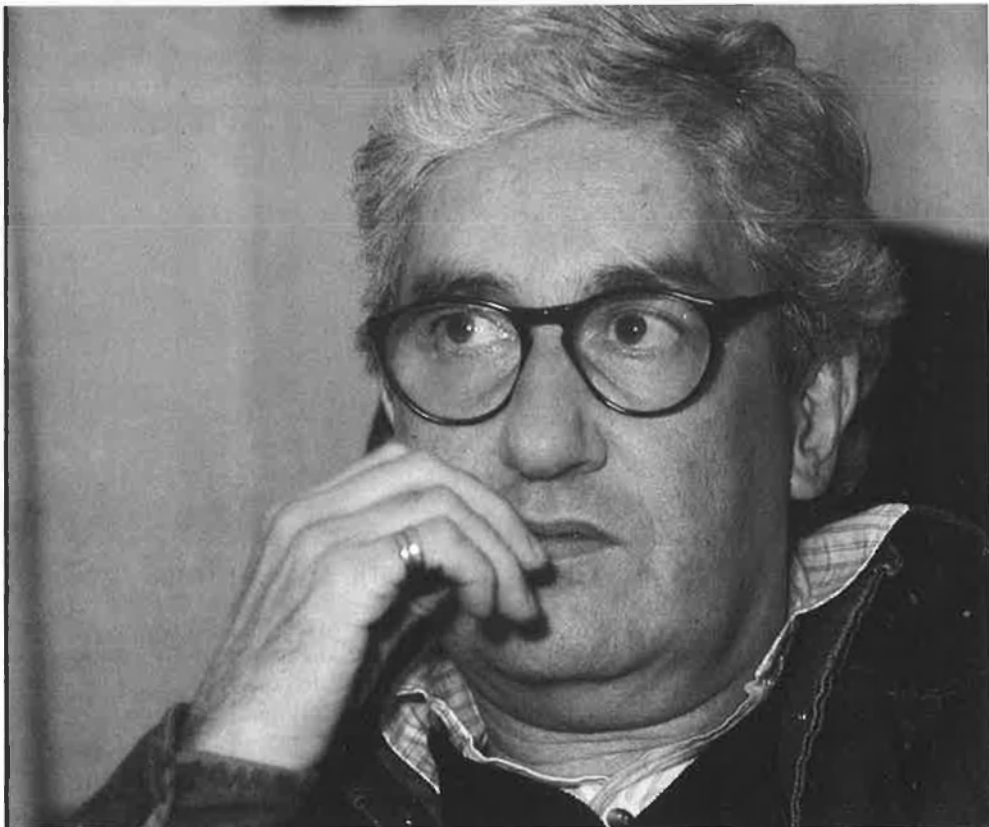
La pintura, la pedagogia, els viatges... El color, la recerca de la simplicitat. Són els vincles artístics d'una parella carismàtica.

Tot va començar fa 45 anys. Des de llavors, Albert Ràfols-Casamada i Maria Girona, tots dos nascuts a Barcelona l'any 1923, han seguit vides paral·leles, tant en el terreny personal (casats l'any 1952) com en l'artístic. A Ràfols-Casamada, fill de pintor, i Maria Girona, neboda del pintor noucentista Rafael Benet, s'han format artísticament junts. Tots dos van pertànyer al Grup dels Vuit; tots dos han rebut influències similars, tant de pintors noucentistes com d'impressionistes o de Picasso, Braque, Cézanne i Matisse. Han viatjat junts i han treballat junts, sobretot en el camp de la pedagogia.

Quan el treball els ho permet, s'escapen a Calaceit, un poblet del Mataranya on descansen d'una activitat que en els mesos immediats els farà viatjar a Fribourg, Lisboa, San Francisco, el Japó... Tot ho fan —ho confirmen els dos— de comú acord. L'aire profundament amable i serè que envolta els personatges, el respecte i l'interès que es trasllueix de cadascun d'ells pel treball de l'altre, suggereix certament un compartir en harmonia.

—¿Com es van conèixer?

A. Ràfols-Casamada.—Quan ens vam conèixer jo estudiava arquitectura, encara estava amb dubtes que si l'arquitectura, que si la pintura, i jo anava a l'Acadèmia Tàrraga a dibuixar estàtues. La Maria, que potser tenia la idea més clara que volia ser pintora, també dibuixava allà. Va haver-hi de seguida una mena de coincidència en els gustos. I llavors, amb uns amics meus i uns amics d'ella que també tenien les mateixes inquietuds de voler fer un art nou, ens vam juntar i es va formar el «Grup dels Vuit», que va ser la primera mostra al públic de la nostra activitat artística. Ens vam donar a conèixer

en una exposició a la galeria Pictòria, l'any 1946.

Llavors tots dos feien pintura figurativa. Un figuratiu connectat als referents noucentistes. És l'etapa menys coneguda d'A. Ràfols-Casamada, que fins i tot a l'antològica que li dedicà la Fundació Miró l'any 1985 no es va poder contemplar. La mostra més il·lustrativa, potser l'única que dona una visió global de l'evolució pictòrica des dels inicis de la seva obra, l'ha recollit Victòria Combalia en un llibre editat recentment per Polígrafa.

—¿Què va significar l'anada a París (1950-1952 i 1953-1954) en l'evolució d'estils, per a cadascú?

A. Ràfols-Casamada.—En un prin-

cipi tots dos treballàvem dins d'una pintura figurativa però molt sintetitzada, molt esquematitzada. Des dels inicis ja sentíem admiració per uns determinats artistes que en aquell moment, aquí, era una mica difícil de conèixer en directe. Quan vam anar a París, va ser quan els vam poder veure de veritat. Hi havia Picasso, hi havia Matisse, hi havia Braque, i aquestes influències van ser similars en els dos. Tots dos hi anàvem amb unes influències prèvies, concretament en el meu cas, havia sentit una especial admiració per Torres García.

Maria Girona.—A mi m'havien interessat molt pintors noucentistes com Torner Esquius i Rafael Benet. A Pa-

ris em vaig mirar molt els cubistes, per la cosa de la composició en les teles, i també els colors. Bracque, els impressionistes, sobretot Monet, també em van influir molt.

A. Ràfols-Casamada.—En certa manera, el que volíem era com fer una síntesi de coses fins a cert punt oposades, com podien ser el cubisme, que va ser com una reacció antiimpressionista i l'impressionisme, per la qüestió del color i l'atmosfera i totes aquestes coses. Jo vaig anar-ho evolucionant cap a l'abstracció i la Maria va continuar dins

papers, dóna aquesta llibertat.

A. Ràfols-Casamada.—També hi ha en la seva pintura, sobretot, un intent de captar i de fixar unes certes visions poètiques de la realitat.

—Aquí sí que coincidiren tots dos, encara que amb diferents llenguatges.

Maria Girona.—N'hi ha moltes de coincidències.

.....
L'AVENTURA PEDAGÒGICA

De vegades per necessitat, de vegades per instint creador, A. Ràfols-

—De la pintura no vivien, però.

Maria Girona.—No, veniem alguns quadres, eh, el que passa és que es venien a preus irrisoris.

A. Ràfols-Casamada.—La ceràmica ens va interessar perquè era una cosa molt creativa. El que sí que feiem per cobrar era dibuixar estampats per teles. Eren uns estampats anodins, una cosa purament comercial. T'havies d'adaptar a uns models que ja venien pre-determinats, flors, o no sé què. El que sí que ens va engrescar va ser la cosa pedagògica. Quan vam haver de de-

d'aquesta línia de figuració lliure, amb una mena de ressò noucentista. Jo vaig passar una temporada buscant una gran sobrietat en el color, treballant només quasi amb grisos i blanc i negre, bastant figuratiu i realista. Després vaig tornar a introduir més color i després, a través dels estudis del paisatge, en els quals les masses de colors les transformava en taques, vaig anar arribant a la forma abstracta a finals dels 50 i principis dels 60. La Maria també ha tingut (a partir de l'any 1965) alguns aspectes que s'han acostat a l'abstracció, com és en els *collages*.

Maria Girona.—Sí, m'he sentit còmoda fent aquesta cosa més lliure. El material, de diferents textures, teles i

Casamada i Maria Girona han coincidit en múltiples activitats. Viure de la pintura no ha estat fàcil. Fins l'any 1974, després d'una exposició a la galeria Adrià d'obres de «l'etapa de maduresa» del pintor, la parella ha experimentat en diferents terrenys artístics.

A. Ràfols-Casamada.—Això de la ceràmica vam començar-ho a fer a París, ja. Quan vam venir a Barcelona ens ho vam prendre amb molta afecció.

Maria Girona.—Vam comprar un forn i tot, però no el vam arribar a fer servir.

A. Ràfols-Casamada.—La pintura era l'objectiu principal, però hi havia determinades coses que també ens van interessar.

cidir vam preferir optar per la pintura i la pedagogia.

A. Ràfols-Casamada i Maria Girona van ser fundadors de l'Elisava i l'escola Eina, centres pioners en l'ensenyament d'art i disseny, activitat a la qual han abocat una gran dedicació. Ell ha estat director d'Eina des de la seva fundació (1967) fins a l'any 1985. Actualment hi imparteix matèries sobre l'estudi del color, i Maria Girona, tècniques sobre paper.

—¿Quins van ser els fundadors d'Eina, a més de la parella?

A. Ràfols-Casamada.—Hi havia una llista molt extensa, però en el moment de fundar-la, que jo recordi, hi havia el Cirici Pellicer, que va ser una mica

l'ideòleg del grup, l'arquitecte Federico Correa, Joan A. Blanch, dissenyador, el Guinovart, Solà Morales, nosaltres dos...

—*¿Quins eren els objectius dels fundadors?*

A. Ràfols-Casamada.—Els objectius eren crear una escola que donés unes bases a la gent jove que tenia una certa vocació artística una mica indefinida, per treballar en una cosa útil a la societat. O sigui, dissenyar objectes ben fets, dissenyar interiors habitables o amb un nivell de bon gust i de formes útils, etc. O sigui, que ens semblava que era omplir un buit que existia i que s'ha anat millorant des de llavors fins ara.

Maria Girona.—I era també una formació d'un caire molt humanístic.

A. Ràfols-Casamada.—Sí, era un moment determinat en què van ser expulsats una sèrie de gent de la Universitat com el Solé Tura, el Sacristà. Els vam recollir, en certa manera, allà, i fèiem cursos. En aquell moment l'escola va tenir una activitat cultural molt forta.

Maria Girona.—Ha estat i és una experiència molt estimulante. Ara les coses estan més estructurades i també tenim ganes de fer un treball més personal.

EL POETA I L'INSTANT

Hi ha un poeta en la personalitat d'A. Ràfols-Casamada que, si bé es trasllueix en la seva expressió plàstica,

es manifesta específicament en la seva obra poètica. El seu dietari en prosa, *L'escorça dels dies* i set llibres de poesia publicats entre 1976 (*Signe d'aire*) i 1989 (*El color de les pedres*) descobreixen una inquietud present en la totalitat de la seva obra: la fugacitat del temps i l'intent de captar l'instant. L'artista no distingeix entre les sensacions que l'impulsen d'una activitat a l'altra. La diferència, es diria, és de metodologia de dos llenguatges específics. A. Ràfols-Casamada no pot deixar de mostrar-nos l'obra que possiblement més l'ha satisfet.

A. Ràfols-Casamada.—*Espai de veu* és un llibre molt bonic que vam fer conjuntament amb la Maria.

Maria Girona.—Sí, ell va fer els poemes i jo vaig fer uns gravats.

A. Ràfols-Casamada.—Llàstima que té un accés limitat, no és que sigui molt car, però és tot artesanal, fet a mà. Aquest llibre ens ha fet molta il·lusió.

SIMPLICITAT, RITME I COLOR

L'obra plàstica d'A. Ràfols-Casamada ha estat objecte d'una gran quantitat d'interessants estudis. Crítics autoritzats l'han definit com pintor de l'elegància, de l'harmonia, de la realitat, de la llibertat (sobretot en la utilització del color), com pintor intel·lectual i sensitiu alhora. En tot cas, la seva obra és un producte culte i reflexiu, impregnat de sensualitat. Els crítics destaquen el procés de síntesi, de recerca

de la simplicitat, molt present també en l'obra de Maria Girona.

—*El sentit del ritme, del contrast, del contrast en el color, especialment, és essencial també en l'obra de tots dos, ¿no?*

Maria Girona.—Sí, també en el meu cas la investigació ha anat molt pel color. He passat diferents etapes, des dels grisos i colors més pàl·lids fins a colors més forts. Suposo que el *collage* m'ha fet veure que podia utilitzar uns colors més forts i que podien harmonitzar, també.

A. Ràfols-Casamada.—El ritme és fonamental. La pintura ha de tenir una mena de tensió interna que ve donada pel ritme, per la relació de les masses, de les formes, i d'això ha de resultar com una tela tesada forta.

—*No podem acabar sense fer referència a un tòpic que ens interessa molt. ¿Com ho porten, això de l'objectivitat i la crítica artística d'un a l'altre, sobretot tenint en compte la diferència d'estils?*

A. Ràfols-Casamada.—Jo penso que ha estat avantatjós per a tots dos. En el meu cas, abans que ella hagi vist una pintura, difícilment surt de l'estudi, perquè és una mica la pedra de toc i considero que té molt de criteri i de seguida hi veu si hi ha alguna cosa que falla.

Maria Girona.—Això és igual en el meu cas. Sempre és així.

Blanca Lucas

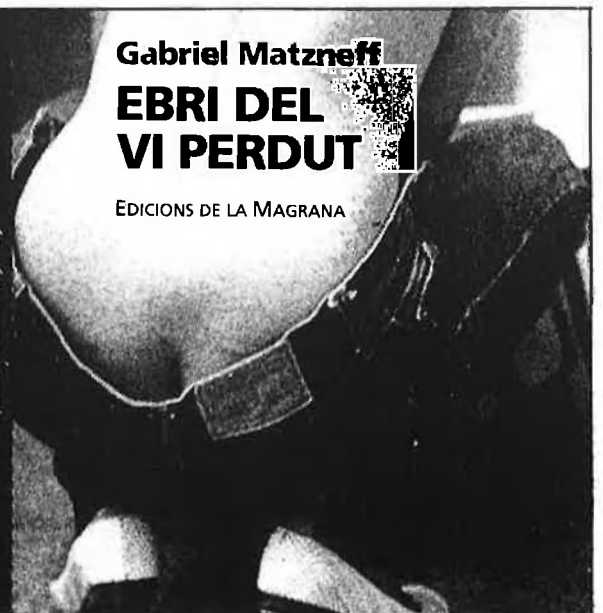
EDICIONS DE LA MAGRANA
(Meridiana, 4)

La Bíblia de neó

JOHN KENNEDY TOOLE

EDICIONS DE LA MAGRANA
(Meridiana, 6)

Gabriel Matzneff

EBRI DEL VI PERDUT

EDICIONS DE LA MAGRANA